

нення контролю над економікою [1]. За такого підходу та з точки зору еволюційності розвитку, низький рівень ефективності державного управління в Україні можна пояснити відсутністю історичного досвіду, але це ніяк не вписується в 20-річний аналогічний досвід Сінгапуру та Ірландії, які за цей же період досягли високого рівня соціально-економічного розвитку. Застосування принципу верифікації до оцінювання державного управління в Україні дозволяє зробити висновок про наукову невизначеність цілей і способів їх досягнення в реальному вимірі українського державотворення. Практика спроб внесення кожною політичною силою, що прийшла до влади, змін до Конституції України свідчить про науковий романтизм за формальними ознаками закріпитись при владі. Відсутність у політичній «еліті» та владного менеджменту державницького мислення, домінування при ухваленні державних рішень кланово-олігархічних інтересів завдяки неформальним правилам, існування в суспільстві двійних стандартів для публіки та для груп, двійної бухгалтерії при веденні бізнесу зводили і сьогодні зводять нанівець будь-які спроби результативного реформування економіки за останні два десятиліття. Громадянська ідентифікація інститутів державної влади (законодавчої, виконавчої та судової) є для України базисною, вихідною і доленосною при вирішенні соціально-економічних, екологічних і гуманітарних проблем розвитку українського суспільства. Невизначеність у Конституції України соціально-економічної моделі розвитку суспільства, цілей і способів її реалізації складає одну із важливих теоретико-практичних проблем управління.

Література

1. Мизес Л. Всемогущественное государство: тотальное государство и тотальная война / Людвиг фон Мизес ; Б.С.Пинскера под. ред. А.В. Курява; комментарии В.В.Кизилова. — Челябинск: Социум, 2009. — С. 5—6. — 446 с.
2. Норт Д. Институты и экономический рост: историческое введение // THESIS: Теория и история экономических и социальных институтов и систем. — Т. 1. — Вып. 2. — М.: Начало-пресс, 1993. — С. 69—91.
3. Офіційна веб-сторінка Transparency International Україна // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/>

УДК 336.648

Віталій ОНИЩЕНКО*

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕНЧУРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ

СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВЕНЧУРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСА

SOCIAL ASPECTS OF VENTURE ENTERPRISES ACTIVITY UNDER CRISIS CONDITIONS

Анотація. Розглянуто наслідки діяльності венчурного підприємництва на соціальну складову розвитку людського капіталу та держави в цілому. Впорядковано якісні та кількісні показники соціального впливу венчурних підприємств на економіку країни.

Аннотация. Рассмотрены следствия деятельности венчурного предпринимательства на социальную составляющую развития человеческого капитала и государства в целом. Упорядочено качественные и количественные показатели социального воздействия венчурных предприятий на экономику страны.

Abstract. The consequences of the venture business for the social component of human capital and the state as a whole are analyzed. Qualitative and quantitative indicators of social impact venture enterprises on the economy are sorted.

Виявлення і вивчення сучасних особливостей економічного і соціального розвитку суспільства — одна з найважливіших проблем, що розробляються в даний час економістами всіх рівнів. Перш за все, це обумовлено необхідністю диференційованого підходу до вироблення ефективних стратегій розвитку вітчизняної економіки, забезпечення розширеного відтворення і пошуку шляхів поліпшення соціально-економічних умов життя населення.

* **ОНИЩЕНКО Віталій Володимирович / Віталій ОНИЩЕНКО / Vitaliy ONISCHENKO** — аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління», e-mail: mustang-horse@ukr.net

Основним напрямком модернізації української економіки уряд проголосив курс на її перехід з інерційного сировинного на інноваційний шлях розвитку, що передбачає проведення глибоких перетворень у рамках соціальної інфраструктури, які забезпечують підвищення якості людського капіталу, створення ефективної національної інноваційної системи та розгортання довгострокових програм і проектів, що забезпечують повномасштабну модернізацію економіки.

Одну з ключових ролей у зазначеному процесі виконують венчурні підприємства, що інвестують в інноваційні проекти, пов'язані з великим ризиком. Дану форму інтенсифікації інноваційної діяльності без перебільшення можна назвати найефективнішою в умовах ринкової економіки і все поширенішою в останні два десятиліття.

У вітчизняній економічній науці достатньо уваги приділено розвитку теоретико-методологічних основ функціонування венчурних підприємств, але майже не охопленим залишився такий важливий аспект, як визначення результативності їх діяльності, в цілому, так і їх соціальний вплив, зокрема. Аналіз та оцінка у даному напрямі передбачають виявлення соціальних наслідків діяльності венчурних підприємств.

Проблема, що досліджується, є комплексною та неоднозначною. Для її вирішення було здійснено огляд чисельних публікацій зарубіжних і вітчизняних учених, які розкривають сучасні особливості та перспективи венчурного фінансування, специфіку розвитку ринку венчурного капіталу, ефективність венчурного підприємництва. Значний внесок у вирішення наукових проблем даного напрямку зробили І. С. Грозний, І.В. Литвин, В. В. Опанасюк, А.В. Череп, З. Б. Янченко та ін. [1, 2, 4, 5, 6]. Огляд наукових публікацій показав, що найрозробленішим у плані теоретико-методологічного забезпечення є аналіз економічної ефективності діяльності венчурного інноваційного підприємства.

Реальним джерелом фінансування інтенсивного економічного зростання є приватний капітал (у венчурній його формі). Завдяки ефективному його використанню можна досягти як економічного, та і соціального ефекту, причому економічний ефект отримується у вигляді прискорення НТП, збільшення потреби в кадрах з професійною підготовкою, збільшення долі ринку високоякісної екологічно пріоритетної продукції, а соціальний ефект буде включати: збільшення в країні фахівців інтелектуальної праці, налагодження зв'язків з розвиненими країнами на основі обміну досвідом, вирішення екологічних проблем (наприклад, проблема утилізації твердих побутових відходів), підвищення ролі раціонального природокористування (рециклінг, альтернативні джерела енергії тощо.)

Однак, однією з проблем оцінки соціального ефекту є те, що його не завжди можна відбити кількісно, принаймні у грошовому виразі. Необхідно погодитися з тим, що соціальний ефект доповнює економічний [3], тому для його оцінки доцільно використовувати окремі економічні показники, які можна розрахувати за наявності необхідних даних, зазначених в табл. 1.

За напрямом впливу соціальний ефект може бути прямим і непрямим. Під прямим соціальним ефектом необхідно розуміти ефект, який отримано у процесі реалізації конкретного інноваційного проекту з венчурним фінансуванням, це може бути визначений товар, який задовольняє певну потребу; нова більш екологічно чиста технологія тощо.

Непрямий соціальний ефект проявляється у тому, що виникнення надприбутків у результаті ефективної діяльності венчурного підприємства та впровадження інноваційних проектів викликає бажання інвесторів далі вкладати свої гроші в інвестування інноваційної сфери, що забезпечуватиме реінвестування у наступні проекти, тим самим збільшуватиметься прибуток і соціальний ефект й утворюватиметься мультиплікативний ефект.

За результатами реалізації одного інноваційного проекту з венчурним фінансуванням збільшується рівень доходів певної маси населення, підвищується їх платоспроможний попит, виникають нові потреби на товари інших підприємств й підвищуються вимоги до нього та його якості, що зумовлює необхідність інноваційного розвитку підприємств, які його випускають.

У кінцевому результаті виникає довгострокова перспектива створення нових робочих місць у різних сферах і галузях економіки, покращення умов праці, збільшення доходів, забезпечення ринку новими товарами та послугами, розвитку технологій тощо, і, в цілому, — сталого соціально-економічного розвитку країни. Отже, непрямий соціальний ефект діяльності венчурного підприємства постійно відтворюється та збільшується, причому розширюються і його масштаби, він починає проявлятися у інших підприємствах, галузях, регіонах.

Залежно від часу тривалості соціальний ефект венчурного підприємства може носити довго- чи короткостроковий характер. Короткостроковий соціальний вплив, наприклад, виникає, коли підприємства, що брали участь чи в реалізації інноваційного проекту з венчурним інвестуванням, чи у його фінансуванні, отримують додатковий прибуток, завдяки чому мають можливість у даний момент покращити умови життя, збільшуючи власні витрати та задовольняючи певну потребу.

З іншого боку, поступовий розвиток інноваційного підприємництва з венчурним капіталом сприятиме довгостроковому соціальному наслідку. Розвиток малого та середнього бізнесу на ін-

новаційній основі, венчурних фондів і компаній, підвищення доходів населення забезпечуватиме ріст середнього класу в країні.

Таблиця 1

ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНОГО ЕФЕКТУ ВЕНЧУРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Кількісні показники	Якісні
<i>Абсолютні показники</i>	
Дохідність венчурного капіталу	Рівень задоволення потреб працівників інноваційних підприємствах з венчурним фінансуванням та інших категорій населення
Сума податкових відрахувань венчурних фондів, венчурних та інноваційних компаній до бюджету	
Обсяг реалізованих інноваційних проектів з венчурним фінансуванням, пов'язаних з товарами та послугами, що сприяли підвищенню безпеки, рівня та якості життя; удосконаленню соціальної інфраструктури	Умови праці на інноваційних підприємствах з венчурним фінансуванням
Кількість нових товарів, виведених на ринок для задоволення потреб споживачів, розробка та виробництво яких фінансувалася за допомогою венчурного капіталу	Безпека життя в результаті запровадження інновацій з венчурним фінансуванням
Кількість нових робочих місць	Рівень та якість життя населення й працівників інноваційних підприємств з венчурним фінансуванням
Обсяг венчурного інвестування наукових розробок, що фінансуються за допомогою венчурних підприємств і пов'язані з науковими дослідженнями, які спрямовані на підвищення безпеки, рівня та якості життя; удосконалення соціальної інфраструктури	Професійний та освітній рівень населення та працівників інноваційних підприємств з венчурним фінансуванням
Обсяг виплат за безробіттям	Реалізація людського потенціалу
Середня тривалість життя та її динаміка	Вільний час населення та його використання
Обсяг фонду соціального страхування та пенсійного фонду за рахунок відрахувань венчурних фондів, венчурних та інноваційних компаній	Якість інноваційних товарів і послуг, спроможність їх задовольняти певну потребу
Кількість професійних захворювань	Стан соціальної інфраструктури, рівень її фінансування з прибутків венчурного інвестування
Продуктивність праці внаслідок введення інновацій	Фінансове забезпечення соціальних програм з прибутків венчурних підприємств
<i>Відносні показники</i>	Соціальна напруженість у суспільстві
Відношення нових робочих місць, пов'язаних з венчурним фінансуванням до загальної кількості нових робочих місць	Соціальна диференціація населення за доходами та рівнем життя
Відношення середньої заробітної плати в інноваційних компаніях з венчурним фінансуванням до середнього рівня заробітної плати у галузі, регіоні, країні	Рівень зайнятості економічно активного населення
Частка населення, зайнятого на інноваційних підприємствах з венчурним фінансуванням, у загальній кількості зайнятих	Умови навколишнього середовища в результаті запровадження інновацій з венчурним фінансуванням
Відношення обсягу витрат на НДДКР (науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки) у фірмах з участю венчурного капіталу до витрат на НДДКР у фірмах без венчурного капіталу в реальному секторі економіки	
Відношення обсягів продажу у фірмах з участю венчурного капіталу до обсягів продажів у цілому в реальному секторі економіки	
Відношення обсягів венчурного капіталу в економіці до обсягів експорту технологій	

Таким чином, не тільки венчурні підприємства мають безпосередній соціальний вплив на економіку країни, а й те, що результат підвищення соціальної ефективності через покращення умов життя, вищий рівень задоволення потреб, розвиток соціальної інфраструктури сприяє зміцненню

людського капіталу. Також, соціальний ефект, у свою чергу, має ланцюговий вплив на розвиток венчурного підприємства, оскільки покращення людського потенціалу та міри його реалізації є важливою складовою організаційного механізму венчурного фінансування, сприятиме підвищенню професійних здібностей науково-технічних кадрів, покращенню їх настроїв, намаганням і надалі удосконалюватися та самореалізовуватись, творити та покращувати результати своєї діяльності.

Література

1. Грозний І.С. Організаційно-економічний механізм використання венчурного капіталу в інноваційній діяльності підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.02 / І.С. Грозний / Національний технічний ун-т «Харківський політехнічний ін-т». — Х., 2006. — 21 с.
2. Литвин І.В. Венчурна інфраструктура та її роль у розвитку малих інноваційних підприємств / І.В. Литвин // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: збірник наукових праць. — Львів, 2009. — № 657. — С. 411—423.
3. Лопушняк Г. Соціальна складова інвестиційної політики України. [Електронний ресурс] / Г. Лопушняк. — Режим доступу: <http://www.lviv.academy.com/visnik5/fail/+Lopushnjak.pdf>
4. Опанасюк В.В. Становлення та особливості розвитку венчурного капіталу: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.01.01 / В.В. Опанасюк. — К., 2005. — 21 с.
5. Череп А.В. Венчурне інвестування — пріоритетний напрям фінансування інноваційної діяльності. [Електронний ресурс] / А.В. Череп, А.Г. Іванова — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_37/Statti/11.pdf
6. Янченко З.Б. Сучасні особливості та перспективи розвитку венчурного фінансування в Україні. [Електронний ресурс] / З.Б. Янченко. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=361>

УДК 338.47:338.246.025.3

Євгенія ЦЮМАН *

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ З ВИКОРИСТАННЯМ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

МЕХАНИЗМ РЕАЛИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ СТРОИТЕЛЬСТВА АВТОМОБИЛЬНЫХ ДОРОГ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА

MECHANISM OF IMPLEMENTING OF THE INVESTMENT PROJECTS OF ROAD BUILDING USING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS

Анотація. Проаналізовано вплив основних параметрів проекту будівництва автомобільної дороги на умовах ДПП на основні показники проекту. Підтверджено можливість застосування математичної моделі системи інвестування проектів будівництва автомобільних доріг на базі ДПП для оцінювання терміну окупності проектів ДПП залежно від основних параметрів проекту.

Аннотация. Проанализировано влияние основных параметров проекта строительства автомобильной дороги на условиях ГЧП на основные показатели проекта. Подтверждение возможности применения математической модели системы инвестирования проектов строительства автомобильных дорог на базе ГЧП для оценки срока окупаемости проектов ГЧП в зависимости от основных параметров проекта.

Abstract. Study of the influence of the main parameters of the construction project of highways on the terms of PPP on the basic parameters of the project. Confirmation possibilities of applicability of the mathematical model of the system of investment projects on construction of roads on the terms of PPP for the evaluation of term of recoupment of projects of PPP, depending on the basic parameters of the project.

На сьогоднішній день одним з найпріоритетніших напрямків зовнішньоекономічної діяльності нашої держави є економічна співпраця з країнами Євросоюзу. Ефективність такої співпраці знаходиться в прямій залежності від ступеня розвитку транспортної системи нашої держави, зокрема від стану розвитку мережі автомобільних доріг [1]. Враховуючи також географічне розташування України, внаслідок якого через її територію проходять чотири міжнародні транспортні коридори [2], питання актуальності розвитку її мережі автомобільних доріг не викликають сумніву.

* ЦЮМАН Євгенія Сергіївна / Евгения ЦЮМАН / Yevheniia TSIUMAN — здобувач, Національний транспортний університет, e-mail: tsevs@ukr.net